

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: KUBEJA SAURELA

ΑΜ: 2012060

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΓΙΑΚΟΥΜΑΤΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2018

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή κ. Στέφανο Γιακουμάτο για τον πολύτιμο χρόνο που διέθεσε, την υπομονή και την συνεργασία αλλά και την πολύτιμη υποστήριξη που πρόσφερε ώστε να ολοκληρωθεί η πτυχιακή εργασία.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της εργασίας αυτής αποτελεί το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, των επιπτώσεων της στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια και την διεύρυνση των παραγόντων που επηρεάζουν το μέγεθος της.

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους μελετητές, όχι μόνο λόγω του μεγέθους της αλλά και των επιπτώσεων που έχει στο εθνικό εισόδημα και στα φορολογικά έσοδα. Η φοροδιαφυγή δεν εμφανίζεται μόνο στην Ελλάδα αλλά σε όλες τις χώρες και σε όλη τη παγκόσμια οικονομία.

Οι συνέπειες είναι σημαντικές στην δημοσιονομική πολιτική, στην φορολογία αλλά και στην κατανομή του εθνικού εισοδήματος. Η αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου έχει απασχολήσει διεθνώς πολιτικούς, τράπεζες, επιχειρήσεις, οικονομολόγους αλλά και πολίτες του κόσμου. Η αντιμετώπιση του είναι αρκετά πολύπλοκη και χρειάζεται πολιτική πρωτοβουλία, παιδεία και φορολογική συνείδηση. Θα μελετήσουμε την ύπαρξή της στην Ελλάδα, κάνοντας και κάποιες αναφορές στην διεθνή οικονομία.

Η ύπαρξη της φοροδιαφυγής, η έννοια του φόρου, τα χαρακτηριστικά του, οι διακρίσεις του, μέθοδοι, παράγοντες και συνέπειες και μια μικρή περιγραφή για το ελληνικό φορολογικό σύστημα αναλύονται στο 1^ο κεφάλαιο. Λόγος για το 2^ο κεφάλαιο γίνεται για την έκταση της στην Ελλάδα, τους φορολογικούς ελέγχους καθώς και τις ποινές. Ακόμη, θα αναφερθούμε για την φοροδιαφυγή στην Ευρώπη. Στο 3^ο κεφάλαιο θα αναπτύξουμε τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας και κλείνοντας στο 4^ο Κεφάλαιο θα συζητήσουμε τις προτάσεις καταπολέμησης και τους τρόπους αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	
1.1. Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής.....	7
1.1.1. Ορισμός της φοροδιαφυγής.....	7
1.2. Οι συνέπειες της φοροδιαφυγής.....	8
1.3. Προσδιοριστικοί παράγοντες της φοροδιαφυγής.....	9
1.4. Μέθοδοι της φοροδιαφυγής.....	12
1.5. Το ελληνικό φορολογικό σύστημα.....	15
1.5.1.Σκοπός της φορολογίας	16
1.5.2. Γενικές αρχές της φορολογίας.....	17
1.6. Οι πρακτικές που ακολουθούν οι επιχειρήσεις για φοροαποφυγή....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	
2.1. Οι φορολογικοί έλεγχοι στην Ελλάδα.....	24
2.1.1.Κατηγορίες ελέγχων.....	25
2.2. Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα.....	28
2.3 Ποινές φοροδιαφυγής.....	30
2.4. Η φοροδιαφυγή στην Ευρώπη.....	32
2.4.1. Τα φορολογικά τεχνάσματα των κρατών της Ε.Ε.....	34
2.4.2. Φορολογικοί παράδεισοι	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΦΟΡΟΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ	
3.1. Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.).....	42
3.2. Αντικείμενο του ΦΠΑ.....	43
3.3. Χαρακτηριστικά του ΦΠΑ.....	43

3.4. Υποκείμενοι στον ΦΠΑ.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ & ΕΥΡΩΠΗ	46
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	49-50
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	51-53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Τι είναι η φοροδιαφυγή και γιατί αποτελεί πρόβλημα;

Η φοροδιαφυγή αποτελεί έγκλημα - απάτη σε βάρος του κράτους και αν όχι το κυριότερο, τότε ένα από τα πιο σοβαρά αίτια των μεγάλων δημόσιων ελλειμμάτων, καθώς προκαλεί έλλειψη οικονομικών πηγών για το κράτος και το καθιστά ανίκανο να καλύψει τα έξοδά του.

1.1. Ορισμός της φοροδιαφυγής

Τι εννοούμε με τον όρο «φοροδιαφυγή»;

Έναν ορισμό για την φοροδιαφυγή θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι το σύνολο των παρανομών ενεργειών - πράξεων του φορολογούμενου, φυσικού ή και νομικού προσώπου οι οποίες αποσκοπούν στη μη πληρωμή νόμιμου φόρου, στη μείωση ή εξάλειψη της φορολογικής του υποχρέωσης¹.

Βάσει του Άρθρου 66, Ν. 4174/2013 (Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας) από την ελληνική φορολογική νομοθεσία, έγκλημα φοροδιαφυγής διαπράττει όποιος, προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή φόρου π.χ. φόρος εισοδήματος, Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ), Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.), Ειδικός Φόρος Ακινήτων (ΕΦΑ), τέλη ή εισφορές κ.λπ., αποκρύπτει φορολογητέα ύλη από τα όργανα της Φορολογικής Διοίκησης - είτε παραλείποντας να υποβάλει δήλωση είτε υποβάλλοντάς μη ανακριβή δήλωση².

¹Πηγή: <https://www.eforologia.gr/>

²Πηγή: <http://www.et.gr/index.php/2013-01-28-14-06-23/search-laws>

Στο σημείο αυτό, θα αναπτύξουμε τους όρους της φορολογίας και τα γνωρίσματα του φόρου.

Τι εννοούμε με την έννοια του φόρου;

Φόρος είναι το ποσό το οποίο ο πολίτης, είτε κατά την αγορά προϊόντων - πώληση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών (Φ.Π.Α.), είτε για το εισόδημα που εισπράττει, είτε για τα περιουσιακά του στοιχεία, κλπ., υποχρεούται βάσει νόμου να καταβάλλει στο κράτος έτσι ώστε το κράτος να μπορέσει να λειτουργήσει ή και αλλιώς μπορεί να θεωρηθεί η «υποχρεωτική συνδρομή» του πολίτη για να ανήκει σε αυτό.

Ένας ακόμη ορισμός του φόρου θα μπορούσε να είναι το **αντάλλαγμα που πληρώνει ο πολίτης στο κράτος για τις υπηρεσίες που παρέχει, όπως τα δημόσια αγαθά – υπηρεσίες για τα οποία είναι αδύνατον να ορίσει κάποιος τιμή αγοράς.** Δημόσια αγαθά θεωρούνται τα αγαθά που παρέχουν οφέλη για όλη την κοινωνία ή για τμήμα της όπως η εθνική άμυνα της χώρας, η ασφάλεια, υπηρεσίες υγείας, παιδείας, η δικαιοσύνη, τα λιμάνια, τα αεροδρόμια, κτλ.

1.2.ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Κατά το φαινόμενο της φοροδιαφυγής ασκούνται πολλές επιδράσεις στην οικονομία, αυτές μπορεί να είναι και θετικές και αρνητικές.

Αρνητικές συνέπειες:

- ◆ Η φοροδιαφυγή προκαλεί έλλειψη οικονομικών πηγών με αποτέλεσμα να στερεί στο κράτος την δυνατότητα κάλυψης των υποχρεώσεων και εξόδων του. Αυτό οδηγεί σε αποτέλεσμα δανεισμού, εσωτερικού και εξωτερικού. Εσωτερικό δανεισμό έχουμε όταν αυξάνονται τα εσωτερικά επιτόκια για να εισπραχθούν ιδιωτικά κεφάλαια για την κάλυψη του δημόσιου ελλείμματος και εξωτερικό δανεισμό έχουμε όταν παρατηρείται αύξηση τόσο στα εξωτερικά επιτόκια όσο και στο δημόσιο χρέος.
- ◆ Δημιουργείται «αδικία» και ανισότητα μεταξύ των πολιτών, αφού μερικά επαγγέλματα μπορούν να φοροδιαφεύγουν ενώ άλλα όχι με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η φορολογική συνείδηση του φορολογούμενου που είναι συνεπείς στις φορολογικές του υποχρεώσεις και να τον ωθήσουν στην αποφυγή φόρου.

- ◆ Μια ακόμη αρνητική συνέπεια είναι η λανθασμένη εκτίμηση από το κράτος της πραγματικής οικονομικής κατάστασης και αυτό γιατί τα ιδιωτικά – ελεύθερα επαγγέλματα δεν συμπεριλαμβάνονται στις έρευνες και τις στατιστικές που πραγματοποιούνται για την ανάδειξη της πραγματικής εικόνας της οικονομίας μιας χώρας (Α.Ε.Π.)

Θετικές συνέπειες:

- ◆ Αξίζει να σημειωθεί πως για τον φορολογούμενο και τις επιχειρήσεις που φοροδιαφύγουν, η αποφυγή του φόρου μπορεί να οριστεί ως ένας τρόπος αποταμίευσης .
- ◆ Ακόμη, πραγματοποιούνται οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες λόγω υψηλής φορολογίας ήταν αδύνατον να πραγματοποιηθούν

1.3.ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Ποια τα αίτια που ωθούν τον πολίτη μιας χώρας στο να φοροδιαφεύγει;

Το μέγεθος της φοροδιαφυγής δεν είναι το ίδιο σε όλες τις χώρες, αλλά και όλοι οι φορολογούμενοι δεν έχουν την ίδια τάση για φοροδιαφυγή³.

Τα αίτια θα μπορούσαν να οριστούν σε ηθικό, προσωπικό και φορολογικό επίπεδο. Παρακάτω αναπτύσσονται τα εξής:

- **Το επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης του ατόμου σε σχέση με το εισόδημα του**

Όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης, τόσο μεγαλύτερη είναι η τάση για φοροδιαφυγή. Αυτό συμβαίνει γιατί όσο αυξάνεται η φορολογία άλλο τόσο μειώνεται το εισόδημα που έχει στην διάθεσή του ο φορολογούμενος και άλλο τόσο μειώνεται η δυνατότητα ικανοποίησης των αναγκών του. Αυτό δίνει στον φορολογούμενο ένα μεγάλο κίνητρο για φοροδιαφυγή.

³Πηγή: Τάτσος Ν.,2001

- **Ο τρόπος κατανομής του φορολογικού βάρους:**

Όταν η κατανομή των φορολογικών βαρών δεν είναι καταμερισμένη «δίκαια» στο κοινωνικό σύνολο τότε η τάση για φοροδιαφυγή μεγαλώνει. Παραδείγματος χάρη, όταν παρέχονται αδικαιολόγητες φορολογικές απαλλαγές και προνόμια ή όταν κάποιιοι επαγγελματίες ή επιχειρήσεις είναι γνωστό ότι φοροδιαφεύγουν, η τάση για φοροδιαφυγή αναμένεται να είναι μεγαλύτερη για δύο (2) λόγους:

- ◆ Δημιουργούνται αναταραχές στους όρους ανταγωνισμού ανάμεσα στις επιχειρήσεις που κάνουν φοροδιαφυγή και σε αυτές που θέλουν να είναι συνεπείς στις φορολογικές τους υποχρεώσεις, κάτι που αναγκάζει και τις δεύτερες να φοροδιαφεύγουν για λόγους άμυνας.
- ◆ Οι φορολογούμενοι που είναι συνεπείς στις φορολογικές τους υποχρεώσεις αγανακτούν, με αποτέλεσμα να μειώνεται η φορολογική τους ηθική και την επιθυμία τους να εξισωθούν φορολογικά με αυτούς που απαλλάσσονται από τη φορολογία και τους φοροφυγάδες. Ιδιαίτερα, αυτό θα συμβεί αν λόγω των φορολογικών προνομίων και της φοροδιαφυγής και με δεδομένες τις ανάγκες του κρατικού προϋπολογισμού, αυξηθεί ή διατηρηθεί σε υψηλά επίπεδα η φορολογική επιβάρυνση αυτών που είναι συνεπείς στις φορολογικές τους υποχρεώσεις.

- **Ο τρόπος διαχείρισης του δημόσιου χρήματος από το κράτος**

Σημαντικός παράγοντας της φοροδιαφυγής αποτελεί ο τρόπος με τον οποίο το κράτος διαχειρίζεται το δημόσιο χρήμα αφού μέσα από την σωστή διαχείρισή του δημιουργείται μια σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ του κράτους και του ιδιωτικού φορέα. Συγκεκριμένα, όταν ο φορολογούμενος γνωρίζει ότι το ποσό που καταβάλλει διαχειρίζεται εύστοχα και παραγωγικά από το κράτος, τότε μειώνεται η τάση για φοροδιαφυγή. Αντίθετα, η σπατάλη του δημόσιου χρήματος οξειδώνει τη φορολογική συνείδηση του ιδιωτικού φορέα, δεδομένου ότι η φορολογική του προσφορά δεν εκτιμάται κατάλληλα από το κράτος.

- **Η οργάνωση και το επίπεδο των φοροτεχνικών υπηρεσιών:**

Η σωστή οργάνωση και ο εκσυγχρονισμός με τα νέα μέσα των φοροτεχνικών υπηρεσιών και το επίπεδο ηθικής των φορολογικών ελεγκτών παίζει σημαντικό ρόλο στη σωστή λειτουργία του φορολογικού συστήματος και την αποφυγή ανεπιθύμητων φαινομένων⁴.

- **Ο βαθμός οργάνωσης της αγοράς και των επιχειρήσεων**

Όταν σε μια χώρα παρατηρούνται πολυάριθμες επιχειρήσεις – οντότητες με μικρό μέγεθος, τότε η πιθανότητα για φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερη, η λογιστική οργάνωση των επιχειρήσεων αυτών είναι χαμηλή και θεωρείται δύσκολα ελεγχόμενη από τα όργανα της Φορολογικής Διοίκησης. Τουναντίον, όταν οι επιχειρήσεις είναι μεγαλύτερες σε μέγεθος και λιγότερες τότε θεωρείται ευκολότερη. Όταν η οικονομία είναι οργανωμένη κατά τέτοιο τρόπο, ώστε ένα σημαντικό μέρος των συναλλαγών να γίνεται σε είδος, η δυνατότητα φοροδιαφυγής είναι μεγαλύτερη από ότι σε μία οικονομία όπου όλες οι συναλλαγές γίνονται με χρήματα. Επίσης όταν έχουμε πολλές μικρές επιχειρήσεις που κυρίως δεν είναι οργανωμένες λογιστικά όσο μία μεγάλη επιχείρηση, τότε η τάση για φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερη

- **Το μέσο μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο των πολιτών της χώρας**

Αξίζει να σημειωθεί πως όσο πιο υψηλό είναι το επιμορφωτικό επίπεδο μιας χώρας τόσο πιο πολλά γνωρίζουν οι φορολογούμενοι για τους νόμους και την δημοσιονομική πολιτική ενός κράτους και άλλο τόσο χαμηλή είναι η τάση προς φοροδιαφυγή⁵. Σε χώρες που το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο παρατηρείται να είναι χαμηλό, οι φορολογούμενοι δεν μπορούν να αντιληφθούν ότι τα έσοδα από τους φόρους χρησιμοποιούνται για την κάλυψη του κόστους παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών, γενικώς δεν αντιλαμβάνονται την σοβαρότητα της τακτοποίησης των φορολογικών τους υποχρεώσεων.

Φορολογική Ηθική

Σημαντικός παράγοντας είναι και ο κοινωνικός περίγυρος, όταν οι φορολογούμενοι γνωρίζουν ότι και άλλοι πράττουν το ίδιο, η τάση τους για φοροδιαφυγή αυξάνει περισσότερο.

⁴Πηγή: *Ελευθερίου Ιωάννης, (2011)*

⁵Πηγή: *Σαπουνα Ι. Τραχανά Κ και Χρηστιδη Γ. (1983)*

1.4.ΜΕΘΟΔΟΙ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

1.4.1. Άμεση φορολόγηση

Η άμεση φορολογία αναφέρεται κυρίως στον φόρο εισοδήματος, φυσικών και νομικών προσώπων⁶.

✓ Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων

Ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι ο φόρος στον οποίο παρατηρούνται τα περισσότερα φαινόμενα φοροδιαφυγής. Και αυτό διότι η διατήρηση του πληθωρισμού σε υψηλά επίπεδα και η μη τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας έχει ως αποτέλεσμα τη συνεχή αύξηση των φορολογικών βαρών, κάτι το οποίο κινεί τους φορολογούμενους στην αναζήτηση τρόπων περιορισμού της φορολογικής τους επιβάρυνσης.

✓ Φόρος ακίνητης περιουσίας

Ο φόρος ακίνητης περιουσίας πλέον μπορεί να θεωρηθεί ως ένας από πιο συνηθισμένους φόρους που παρουσιάζονται τα τελευταία χρόνια. Η εμφάνιση του γίνεται με την απόκρυψη μέρους του ενοικίου που εισπράττει ο μισθωτός από τον ενοικιαζόμενο και η δήλωσή του μικρότερου ποσού του πραγματικού.

✓ Φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων

Η τήρηση βιβλίων Β' & Γ' Κατηγορίας και η λογιστική τακτοποίηση μεγάλων επιχειρήσεων διαφέρει από τις μικρές – ατομικές επιχειρήσεις.

- a) Η υπερτιμολόγηση των εισαγόμενων και εξαγόμενων πρώτων υλών, ανταλλακτικά κτλ. από τις θυγατρικές και αντίστοιχα στις μητρικές με σκοπό την μείωση της φορολογικής τους υποχρέωσης στην χώρα που είναι εγκατεστημένες και οφείλουν να αποδώσουν φόρο.

⁶Πηγή: Μανεσιώτης, Β. (1994)

1.4.2. Έμμεση Φορολόγηση

Η έμμεση φορολόγηση στηρίζεται στην επιβολή των φόρων των εγχώριων προϊόντων. Παραδείγματα έμμεσης φορολόγησης είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.), ο φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίων, τέλη χαρτοσήμου, φόρος μεταβίβασης ακινήτων και φόρος μεγάλης ακινήτου περιουσίας(Φ.Μ.Α.Π.). Όσο πιο μεγάλο είναι το ποσοστό της έμμεσης φορολόγησης έναντι της άμεσης στο σύνολο των κρατικών εσόδων, τόσο πιο αδύναμο είναι το φορολογικό σύστημα της χώρας. Παρακάτω θα αναλύσουμε περιληπτικά τους έμμεσους φόρους με τους οποίους διενεργείται η φοροδιαφυγή:

✓ Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.)

Ίσως ο σημαντικότερος και συνηθέστερος τρόπος φοροδιαφυγής όπου η παρουσία του έχει γίνει αισθητή από την πρώτη ημέρα εισαγωγής του.

Μη έκδοση επίσημων παραστατικών, εικονικά παραστατικά – τιμολόγια, ηθελημένα λάθη καταχώρησης συναλλαγών στα βιβλία της επιχείρησης, έκδοση αποδείξεων παροχής υπηρεσιών ή είσπραξης με την καταγραφή ανακριβούς περιεχομένου, μικρότερου ποσού από το πραγματικό αποτελούν τους τρόπους για την μη απόδοση του φόρου ή και την παράνομη επιστροφή του.

Παρακάτω σημειώνονται οι τομείς στους οποίους πραγματοποιείται η φοροδιαφυγή από το Φ.Π.Α.:

- **Ο τομέας της υγείας**, αποτελεί έναν τομέα στον οποίο η φοροδιαφυγή βρίσκει ιδιαίτερα «καρποφόρο» έδαφος. Ο τρόπος φοροδιαφυγής των ιατρών πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο με την απόκρυψη εσόδων, είτε με τη μη έκδοση απόδειξης παροχής υπηρεσιών, είτε με την αναγραφή μικρότερων ποσών. Τα ονομαζόμενα «φακελάκια» που διακινούνται στον κλάδο της υγείας είναι πολλά και αρκετά λίγα αυτά που φθάνουν στην δημοσιότητα και στην δικαιοσύνη.
- **Ο κατασκευαστικός τομέας** παρατηρεί και αυτός δυνατότητες φοροδιαφυγής. Οι τρόποι με τους οποίους εκδηλώνονται τα φαινόμενα διαχωρίζονται μεταξύ τεχνικών εταιρειών και εργατών. Στην περίπτωση των τεχνικών εταιρειών τα πιο συνηθισμένα φαινόμενα παρατηρούνται με την εμφάνιση των εικονικών τιμολογίων που έχουν ως αποτέλεσμα τη διαστρέβλωση των δαπανών σε επίπεδα διαφορετικά, ανακριβή και πολύ

υψηλότερα των πραγματικών. Ένας άλλος τρόπος φοροδιαφυγής είναι η εμφάνιση εικονικών ωρών εργασίας και εικονικών συνεργασιών. Στα εισοδήματα από ενοίκια η αποφυγή φόρου εμφανίζεται με την απόκρυψη του γεγονότος ότι ενοικιάζεται το ακίνητο με την απόκρυψη δήλωσης στις φορολογικές αρχές του εισοδήματος που εισπράττεται. Μεγάλο ποσοστό φοροδιαφυγής υπάρχει και στην περίπτωση των ιδιοκατοικούμενων χώρων. Τα ακίνητα αυτά, ενώ χρησιμοποιούνται ως δευτερεύουσες κατοικίες, εξοχικές κατοικίες ή επαγγελματικοί χώροι δηλώνονται ως «κενά» για να αποφύγουν οι ιδιοκτήτες τη φορολόγηση του εισοδήματος από ιδιόχρηση ή ιδιοκατοίκηση

- **Στον αγροτικό τομέα παρατηρείται** επίσης έντονη φοροδιαφυγή. Η φοροδιαφυγή στον τομέα αυτό γίνεται με την πώληση προϊόντων χωρίς παραστατικά, τη μεταφορά αγροτικών προϊόντων με συνοδευτικά έγγραφα στα οποία αναγράφονται ανακριβείς και διαφορετικές ποσότητες από τις πραγματικές ή και χωρίς συνοδευτικά έγγραφα, τη διακίνηση ως δήθεν κοινοτικά.
- **Μεταφορά μετρητών με «βαλιτσάκια»**

Γραφεία και δωμάτια ξενοδοχείων, επαγγελματικοί χώροι με εικονική νόμιμη δήλωση, αποτελούν τόπους κλεισίματος συμφωνιών για εξαγωγή εκτός συνόρων μαύρου χρήματος σε μετρητά.

Ντόπιοι «μεσάζοντες», οι οποίοι είναι αρκετά καλά δικτυωμένοι με στελέχη ξένων τραπεζών, αναλαμβάνουν τη μεταφορά μετρητών στο εξωτερικό. Δεν υπάρχει κίνδυνος κατάσχεσης χρημάτων του «πελάτη» του μεσάζοντα σε τελωνεία ή σε υπηρεσίες δίωξης οικονομικού εγκλήματος κ.λπ., καθώς ο καταθετικός λογαριασμός του «ανανεώνεται» ταυτόχρονα με την παράδοση του ρευστού στον μεσάζοντα, αφαιρώντας την προμήθεια και είναι από εκεί και πέρα θέμα του δικτύου με το οποίο συνεργάζεται ο μεσάζων για το πώς θα κυκλοφορήσουν τα μετρητά στο εξωτερικό. Η οικονομική κρίση των τελευταίων χρόνων έχει κάνει δημοφιλή αυτήν τη μέθοδο στην Ελλάδα.

1.5.ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το φορολογικό σύστημα μιας χώρας αποτελείται από το σύνολο των διαφορετικών φόρων που επιβάλλονται. Στο φορολογικό σύστημα συμπεριλαμβάνονται και οι διατάξεις του διαχρονικού φορολογικού δικαίου. Το φορολογικό σύστημα διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα ανάλογα με τις οικονομικές συνθήκες και τους σκοπούς που επιδιώκει η κάθε μια⁷. Έτσι, στις αναπτυγμένες χώρες, η φορολογία βαρύνει τα εισοδήματα, σε αντίθεση με τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, όπου η φορολογία βαρύνει τη δαπάνη⁸.

Η επιλογή φορολογικού συστήματος από μια χώρα εξαρτάται από διάφορους κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτικούς παράγοντες. Για να μπορέσει ένα κράτος να επιτύχει καλύτερα τις επιδιώξεις του επιβάλλει συνήθως περισσότερους από ένα φόρους. Ο συνδυασμός των φόρων πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να ελαχιστοποιούνται τα μειονεκτήματα που έχουν κάποιοι φόροι και να μεγιστοποιούνται τα πλεονεκτήματά τους.

⁷Πηγή: Θεοχαρόπουλος, 1981

⁸Πηγή: Σέλλας Στέφανος, 1989

1.5.1. Σκοπός της φορολογίας

Ο σκοπός της φορολογίας αποβλέπει στην εξασφάλιση των δημόσιων εσόδων για να μπορέσει το ίδιο το κράτος να καλύψει τις δημόσιες δαπάνες και τα έξοδα του⁹.

Ακόμη, μέσω της φορολογίας, μπορεί να εκπληρωθούν και κάποιοι οικονομικοί σκοποί. Για παράδειγμα, σε περίοδο αύξησης των τιμών στα πετρελαιοειδή προϊόντα, η κυβέρνηση μπορεί να μειώσει τους φόρους στα αγαθά αυτά, προκειμένου να συγκρατήσει τις τιμές του πληθωρισμού¹⁰.

Τέλος, σε περίοδο που δεν υπάρχει ενδιαφέρον για επενδύσεις, η κυβέρνηση μπορεί να δώσει φορολογικές ελαφρύνσεις για κάποιες δράσεις, ώστε να ενισχυθούν οι επενδύσεις, όπως και σε περιόδους εθνικών κρίσεων, μπορούν να επιβληθούν πρόσθετοι φόροι ώστε να ενισχυθεί η εθνική άμυνα της χώρας.

⁹Πηγή: Φλώρος Α. (2004), *Φορολογική Λογιστική, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα*

¹⁰Πηγή: Φλώρος Α. (2004), *Φορολογική Λογιστική, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα*

1.5.2. Γενικές αρχές της φορολογίας

Ως αρχές της φορολογίας ορίζουμε τις γενικές διατάξεις που αφορούν τη Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων¹¹.

Παρακάτω περιγράφονται οι αρχές:

1. Η αρχή της καθολικότητας του φόρου:

Είναι η αρχή στην οποία οι φόροι επιβάλλονται σε όλους τους πολίτες, χωρίς εξαιρέσεις. Μόνο τα χαμηλά εισοδήματα απαλλάσσονται από την φορολογία.

2. Η αρχή της παραγωγικότητας του φόρου:

Η αρχή αυτή εξυπηρετεί την παραγωγή και την αποτελεσματικότητα του αποταμιευτικού σκοπού της φορολογίας. Για να είναι ένας φόρος παραγωγικός θα πρέπει:

- ✓ Να είναι σαφής και να μην μεταβάλλεται συχνά
- ✓ Να πραγματοποιείται γρήγορη είσπραξη του φόρου με όσο το δυνατόν λιγότερα έξοδα
- ✓ Να μην υπάρχουν απαλλαγές
- ✓ Το ποσοστό του φόρου να μην είναι υψηλό γιατί υπάρχει κίνδυνος ο φορολογούμενος να οδηγηθεί σε φοροδιαφυγή

3. Η αρχή της απλότητας του φόρου:

Το αντικείμενο του φόρου, ο υπολογισμός του και η είσπραξή του θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από απλότητα, σαφήνεια και κατανόηση, έτσι ώστε να αποφευχθούν τυχόν παρερμηνείες από τους φορολογούμενους και τα αρμόδια φορολογικά όργανα.

¹¹ Πηγή: www.epixeirisi.gr

4. Η αρχή της βεβαιότητας και σταθερότητας:

Η αρχή αυτή ορίζει πως το αντικείμενο του φόρου, η ύπαρξή του, το ύψος και το μέγεθός του θα πρέπει να είναι γνωστό εκ των προτέρων, ώστε ο φορολογούμενος να έχει την δυνατότητα να είναι συνεπής στις φορολογικές του υποχρεώσεις.

5. Η αρχή της καταλληλότητας του φόρου:

Είναι η αρχή στην οποία ο φόρος θα πρέπει να είναι κατάλληλος από πλευράς χρόνου, τόπου και τρόπου πληρωμής. Ο χρόνος πληρωμής να συμπίπτει με την πραγματοποίηση εισοδήματος. Ως τόπος πληρωμής θα πρέπει να ορίζεται ο τόπος διαμονής- κατοικίας του φορολογούμενου. Όσο για τον τρόπο πληρωμής θα πρέπει να διευκολύνεται ο φορολογούμενος (πχ δόσεις).

6. Η αρχή του ελαχίστου ορίου συντήρησης:

Είναι η αρχή η οποία υπογραμμίζει πως το τμήμα εισοδήματος του φορολογούμενου που ορίζεται για την κάλυψη των αναγκών του αλλά και της οικογένειάς του δεν θα πρέπει να υπάγεται στην φορολογία.

7. Η αρχή του διαφορισμού των εισοδημάτων:

Κάποιος που τα εισοδήματά του προέρχονται από ύπαρξη κεφαλαίων έχει μεγαλύτερη φοροδοτική ικανότητα από κάποιον άλλον που τα εισοδήματά του προέρχονται από την προσωπική του εργασία. Έτσι, θα πρέπει να υπάρχει διαφορετική φορολογική επιβάρυνση ανάλογα με την πηγή προέλευσης του κάθε εισοδήματος.

8. Η αρχή της αποφυγής της διπλής φορολόγησης:

Η αρχή αυτή θεωρείται και η πιο καταπατημένη αφού απαγορεύει την διπλή φορολόγηση σε έναν φορολογούμενο για το ίδιο αντικείμενο μέσα στο ίδιο κράτος. Ένα τέτοιο γεγονός οδηγεί στη φοροδιαφυγή, σε φορολογικές ανισότητες και εξασθενείται κάθε επιχειρηματική προσπάθεια.

1.6.ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

Εικόνα 1: Ο χάρτης των επιχειρήσεων με βάση τα αποτελέσματα του 2014 (Άρθρο Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)

Κέρδη μικρότερα ακόμη και από τον μισθό ενός υπαλλήλου τους εμφανίζουν στην εφορία οι τρεις στις τέσσερις επιχειρήσεις, αλλά και οι επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά. Με τις συνεχείς αυξήσεις φορολογικών συντελεστών – μία ακόμη ενεργοποιήθηκε με την αλλαγή του χρόνου, καθώς στις φετινές δηλώσεις ο φόρος θα υπολογιστεί με συντελεστή 29% αντί για 26% για Α.Ε., ΕΠΕ και ΙΚΕ – χιλιάδες εταιρείες επιδιώκουν να αξιοποιήσουν κάθε «παράθυρο» της νομοθεσίας, με στόχο να συμπίεσουν όσο το δυνατόν περισσότερο τα φορολογητέα κέρδη. Τα στοιχεία δείχνουν ότι το καταφέρνουν¹².

¹²Πηγή: www.kathimerini.gr

Σε σύνολο 290.000 νομικών προσώπων, τα 150.000 δείχνουν ζημιές, ενώ, από τα 90.000 κερδοφόρα, τα 65.000 δεν ξεπερνούν καν το όριο των 50.000 ευρώ ετησίως. Στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και στους επαγγελματίες η κατάσταση είναι ακόμη χειρότερη, καθώς οι 8 στους 10 δεν υπερβαίνουν καν σε επίπεδο κερδοφορίας το όριο των 5.000 ευρώ.

Ο συνδυασμός κρίσης και φοροαποφυγής έχει ρίξει τα φορολογητέα κέρδη των επιχειρήσεων σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα:

1. Τα νομικά πρόσωπα δηλώνουν κέρδη που δεν ξεπερνούν τα 10 δισ. ευρώ, όταν το 2004 εμφάνιζαν 19 δισ. ευρώ και την περίοδο 2007-2008 περίπου 16 δισ. ευρώ.
2. Οι ελεύθεροι επαγγελματίες δηλώνουν 2,6 δισ. ευρώ, ή περίπου 8.500 ευρώ ο καθένας.
3. Οι αγρότες εμφανίζουν ακαθάριστα έσοδα 4,87 δισ. ευρώ, αλλά φορολογητέα κέρδη μόλις 1,34 δισ. ευρώ ή 2.518 ευρώ ο καθένας.

Έχοντας περίπου 1,6 εκατ. επαγγελματικά ΑΦΜ (πλέον και οι αγρότες ουσιαστικά λειτουργούν και φορολογούνται με τη λογική επιχείρησης, δηλαδή έσοδα μείον έξοδα), οι φορολογικές αρχές καλούνται να αντιμετωπίσουν πρακτικές φοροαποφυγής, οι οποίες δύσκολα ανιχνεύονται χωρίς εξονυχιστικό (και χρονοβόρο) φορολογικό έλεγχο. Οπως:

- Εταιρείες ή επαγγελματίες με ζημιές εμφανίζονται να παρέχουν υπηρεσίες σε κερδοφόρους επαγγελματίες ή άλλες εταιρείες. Η συναλλαγή μπορεί να μην είναι πραγματική, αλλά στα χαρτιά γίνεται με όλους τους τύπους. Καταβάλλεται ο ΦΠΑ, το τίμημα πληρώνεται μέσω τράπεζας και δηλώνεται κανονικά στις συγκεντρωτικές καταστάσεις πελατών-προμηθευτών. Για τον ζημιόγono φορολογούμενο δεν υπάρχει καμία επίπτωση (απλώς μειώνονται οι ζημιές), ενώ ο κερδοφόρος κερδίζει φόρο 26%-33% επί της αξίας του τιμολογίου.
- Αμοιβές διοικητικού συμβουλίου φορολογούνται ως μισθωτές αποδοχές με βάση τον τελευταίο φορολογικό νόμο. Πολλές εταιρείες «φουσκώνουν» αυτές τις αμοιβές (ειδικά αν στα Δ.Σ. ή αν διαχειριστές των εταιρειών είναι οι ίδιοι οι επιχειρηματίες), προκειμένου να αξιοποιήσουν το αφορολόγητο

που προβλέπεται για τους μισθωτούς. Έτσι, αμοιβή Δ.Σ. 20.000 ευρώ θα φορολογηθεί ως μισθωτή υπηρεσία με πραγματικό φορολογικό συντελεστή 12%. Όμως η εταιρεία θα γλιτώσει (καθώς η αμοιβή Δ.Σ. είναι επαγγελματική δαπάνη) φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων 29% (συν 10% φόρο μερισμάτων αν πρόκειται για νομικό πρόσωπο που διανέμει τα κέρδη στους μετόχους). Οι αμοιβές Δ.Σ. συμφέρουν μέχρι και τα 30-35.000 ευρώ ανά άτομο.

- «Παιχνίδια» με τους φορολογικούς συντελεστές γίνονται και με τα ενοίκια. Ιδιόκτητο ακίνητο του επιχειρηματία μπορεί να ενοικιαστεί από την επιχείρηση και να χρησιμοποιηθεί είτε ως επαγγελματική έδρα είτε για άλλον σκοπό. Για ενοίκια μέχρι 12.000 ευρώ, ο συντελεστής με βάση τον οποίο θα φορολογείται ο ιδιοκτήτης του ακινήτου θα είναι 11% (προγραμματίζεται να πάει στο 15%)¹³. Ως επαγγελματική δαπάνη, όμως, το ενοίκιο αυτό θα εξασφαλίζει από την επιχείρηση έκπτωση φόρου 26%, ή και 33% σε ορισμένες περιπτώσεις.
- Το φαινόμενο των royalties, των «διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας», των υπηρεσιών διαφήμισης κ.λπ. είναι εξαιρετικά διαδεδομένο ειδικά στις πολυεθνικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη χώρα. Αντί η εταιρεία να εμφανίζει υψηλά κέρδη και να πληρώνει τον ελληνικό φόρο εισοδήματος (φτάνει στο 29% από τη χρήση του 2016 και μετά), τιμολογεί τη «μητρική» εταιρεία για πνευματικά δικαιώματα, υπηρεσίες διαφήμισης και λοιπές άυλες υπηρεσίες. Τα κέρδη επί ελληνικού εδάφους μειώνονται και το κέρδος μεταφέρεται σε χώρα του εξωτερικού, όπου κατά κανόνα ισχύει χαμηλότερος φορολογικός συντελεστής συγκριτικά με αυτόν που εφαρμόζεται στην Ελλάδα.

¹³ Πηγή: www.kathimerini.gr

- Συνηθισμένα τα τελευταία χρόνια είναι και η άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας επί ελληνικού εδάφους από εταιρείες που εδρεύουν στο εξωτερικό. Με τη μεταφορά της έδρας γλιτώνουν από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές μέχρι τέλη κυκλοφορίας.
- Μεγάλη πληγή είναι και οι ενδοομιλικές συναλλαγές, ο έλεγχος των οποίων παραμένει δύσκολος παρά τις αλλεπάλληλες νομοθετικές πρωτοβουλίες.

Το κόλπο με τη διακίνηση τιμολογίων εκτός συνόρων

Η ελληνική εταιρεία εμφανίζεται να «αγοράζει» υπηρεσίες από εταιρεία του εξωτερικού (συνήθως ιδίων συμφερόντων) σε χώρα όμως με πολύ χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή. Είναι η περίφημη ιστορία με τις «μη συνεργάσιμες φορολογικά χώρες» ή τις χώρες με χαμηλότερο συντελεστή. Επίσης, οι τριγωνικές συναλλαγές και τα φαινόμενα τύπου «καρουζέλ» είναι διεθνή κόλπα, αλλά ιδιαίτερα διαδεδομένα και στην Ελλάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι φορολογικοί έλεγχοι στην Ελλάδα διενεργούνται κυρίως από το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε.). Οι φορολογικοί έλεγχοι είναι το σύνολο των ελεγκτικών ενεργειών που εκτελούνται από τα αρμόδια όργανα με σκοπό:

- a. Την επιβεβαίωση της ορθής εφαρμογής των διατάξεων της φορολογικής νομοθεσίας.
- b. Την επιβεβαίωση της υποβολής των προβλεπομένων δηλώσεων και επαλήθευση του περιεχομένου αυτών, σε σχέση πάντα με τη συναλλακτική δραστηριότητα και τα οικονομικά αποτελέσματα, όπως αυτά προκύπτουν από τα προβλεπόμενα λογιστικά βιβλία και στοιχεία σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Β.Σ. και τις αρχές της λογιστικής επιστήμης (Ε.Γ.Λ.Σ.)
- c. Τον προσδιορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων

Εικόνα 2: Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Πηγή www.google.gr)

Το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε.) δημοσιοποιείσαι τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα των ερευνών, που διεξήγαγε κατά το πρώτο επτάμηνο το 2014 στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του. Κατά το παραπάνω διάστημα διενεργήθηκαν 2.639 έρευνες σε επιλεγμένες επιχειρήσεις έναντι των 2.295 προγραμματισμένων, δηλαδή ο στόχος υπερκαλύφθηκε σε ποσοστό 115%. Διαπιστώθηκαν 390.028 παραβάσεις σε 1.872 παραβάτες (μέσο ποσοστό

παραβατικότητας 54%). Το Σ.Δ.Ο.Ε. δέχτηκε, επίσης, κατά το ίδιο διάστημα, προς διερεύνηση 755 εισαγγελικές παραγγελίες, από τις οποίες ήδη περαίωσε 585, ενώ στο στάδιο της εξέτασης και ολοκλήρωσης βρίσκονται –από προηγούμενα έτη- 1.684¹⁴.

2.1.1. Κατηγορίες ελέγχων:

Οι κατηγορίες ελέγχων στην Ελλάδα διακρίνονται ως εξής:

- **Προληπτικός έλεγχος**

Ο προληπτικός έλεγχος αφορά τον έλεγχο εφαρμογής της φορολογικής και τελωνειακής νομοθεσίας. Κατά τον προληπτικό έλεγχο, ελέγχονται πράξεις ή παραλείψεις της επιχείρησης που υπάγονται στην τρέχουσα χρήση, χωρίς (έλεγχος καταγγελιών) να αποκλείεται ο έλεγχος πράξεων ή παραλείψεων που πραγματοποιήθηκαν σε προηγούμενες χρήσεις. Σκοπός του προληπτικού ελέγχου είναι ο άμεσος εντοπισμός παραβάσεων καθώς και η δημιουργία αίσθησης στους φορολογούμενους ότι προβλέπεται διαρκής και αποτελεσματικός έλεγχος, ώστε να λειτουργεί προληπτικά στη διάπραξη φορολογικών παραβάσεων. Ο προληπτικός έλεγχος μπορεί να διενεργείται εκτός ή εντός της επιχείρησης και διεξάγεται κυρίως από το Σ.Δ.Ο.Ε.

¹⁴Πηγή: www.minfin.gr

- **Έλεγχοι απόδοσης ΦΠΑ και παρακρατούμενων φόρων**

Σκοπός των ελέγχων αυτών είναι η άμεση είσπραξη φόρων από το Δημόσιο, συμπεριλαμβανομένου του οφειλόμενου Φ.Π.Α., που δεν έχουν αποδοθεί, δεν έχουν παρακρατηθεί ή έχουν παρακρατηθεί ή επιρριφθεί από τις επιχειρήσεις κατά την πραγματοποίηση των συναλλαγών τους με τρίτα πρόσωπα, στα πλαίσια της επιχειρηματικής δράσης και λειτουργίας τους, χωρίς να έχουν αποδοθεί στις αρμόδιες Δ.Ο.Υ., σε αντίθεση με τις ισχύουσες διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας.

Ειδικά η μη παρακράτηση ή η παρακράτηση και μη απόδοση των φόρων, εκτός του ότι αποστερεί από το Δημόσιο έσοδα για την πραγματοποίηση των επιδιώξεών του μέσω των ετήσιων κρατικών προϋπολογισμών, δημιουργεί και μη ανταγωνιστικό επιχειρηματικό περιβάλλον, τόσο σε επίπεδο ομοειδών επιχειρήσεων όσο και στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας γενικότερα, με συνέπειες δυσμενείς για την ανάπτυξη της Εθνικής Οικονομίας.

- **Έλεγχοι αποκάλυψης πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων**

Το φαινόμενο της χρήσης των πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων παρατηρείται σε όλους τους χώρους οικονομικής δραστηριότητας, από την παραγωγή και το εμπόριο αγαθών, την παροχή υπηρεσιών, μέχρι και το χώρο των κατασκευών και των ελευθέρων επαγγελματιών .

Το μέγεθος της φοροδιαφυγής μεγαλώνει από την χρήση εικονικών και πλαστών φορολογικών στοιχείων και η διαφοροποίηση των μεθόδων έκδοσης και χρήση τέτοιων φορολογικών στοιχείων καθιστά αναγκαία την συνεχή εγρήγορση και ετοιμότητα των ελεγκτικών οργάνων του Σ.Δ.Ο.Ε.

Ουσιαστικός λόγος χρήσης εικονικών και πλαστών φορολογικών στοιχείων είναι η αποφυγή καταβολής τόσο έμμεσων όσο και άμεσων φόρων και σε ελάχιστες περιπτώσεις η τακτοποίηση λογιστικών – φορολογικών ατασθαλιών που πάντα προέρχονται από την προσπάθεια των επιτηδευματιών και επιχειρήσεων να αποφύγουν την καταβολή φόρων, αφού έχουν χρησιμοποιήσει στο παρελθόν άλλες μεθόδους φοροδιαφυγής. Η αποφυγή της καταβολής των έμμεσων φόρων εντοπίζεται κυρίως στον Φ.Π.Α. με την διόγκωση του Φ.Π.Α. των εισροών, ο οποίος συμψηφίζεται με τον Φ.Π.Α. των εκροών, με τιμολόγια για ανύπαρκτες αγορές και δαπάνες. Η αποφυγή άμεσων φόρων συντελείται με την αύξηση είτε των δαπανών,

είτε του κόστους των πωληθέντων προϊόντων ή εμπορευμάτων ή παρασχεθεισών υπηρεσιών, με τιμολόγια για ανύπαρκτες δαπάνες ή αγορές, που έχουν σαν αποτέλεσμα την μείωση των κερδών.

- Έλεγχοι διακίνησης

Η προληπτική δράση των υπηρεσιών του Σ.Δ.Ο.Ε. δεν εξαντλείται μόνο στους χώρους των επιχειρήσεων όπου διενεργούνται οι συναλλαγές, αλλά και σε κάθε σημείο και γεωγραφικό χώρο από όπου διακινούνται κυρίως εμπορεύματα και προϊόντα με κάθε μέσο μεταφοράς. Το έτος 2003 πραγματοποιήθηκαν 72.136 έλεγχοι διακίνησης εμπορευμάτων σε ισάριθμες επιχειρήσεις και διαπιστώθηκαν 16.419 παραβάσεις σε 6.587 περιπτώσεις επιχειρήσεων με παράβαση¹⁵. Οι παραβάσεις αυτές αφορούσαν κυρίως πωλήσεις αγαθών χωρίς φορολογικά στοιχεία ή με ανακριβές περιεχόμενο φορολογικών στοιχείων ως προς την ποσότητα και αξία αυτών. Τέλος, πέρα από τους παραπάνω ελέγχους υπάρχουν και οι έκτακτοι εποχιακοί έλεγχοι και συγκεκριμένα

- Πάσχα
- Θερινής – τουριστικής περιόδου
- Χριστουγέννων
- Διακύμανσης των τιμών και συντελεστών μικτού κέρδους
- Παραεμπορίου

¹⁵Πηγή: Σταματάκης Εμμανουήλ, (2011), «Φοροδιαφυγή», πτυχιακή εργασία, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής, Ηράκλειο.

2.2. Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα φέρεται να κινείται σε υψηλά επίπεδα, καθώς τα στοιχεία από έρευνες απέδειξαν πως η φοροδιαφυγή στη Ελλάδα κυμαίνεται από 1,9% ως 4,7% του ΑΕΠ ετησίως¹⁶. Συγκεκριμένα, από την διαφυγή του ΦΠΑ το έλλειμμα ανέρχεται στα 3,5% του ΑΕΠ, από τις απώλειες από το λαθρεμπόριο ποτών, τσιγάρων και καυσίμων το ποσοστό της φοροδιαφυγής αντιστοιχεί σε 0,5% του ΑΕΠ, για τα νομικά πρόσωπα, τα διαφυγόντα κέρδη για τη χώρα από τη φοροδιαφυγή των επιχειρήσεων υπολογίζονται γύρω στο 0,15% του ΑΕΠ

Κατά συνέπεια, το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα μπορεί να προσδιοριστεί σε ένα ποσοστό από 6% ως 9% του ΑΕΠ, δηλαδή ανάμεσα σε €11 και €16 δισ. το χρόνο.

Το ελληνικό κράτος έχει κάθε χρόνο έσοδα ύψους περίπου €50 δισ. Με τα έσοδα αυτά, τις ασφαλιστικές εισφορές και τα δάνεια των μνημονίων πρέπει να καλύψει όλα του τα έξοδα για τη λειτουργία του, για την αποπληρωμή δανείων (περίπου €12 δισ. το χρόνο), την πληρωμή συντάξεων (€28 δισ. το χρόνο), τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων (περίπου €15 δισ. το χρόνο) και, σύμφωνα με τα μνημόνια που έχει υπογράψει με τους δανειστές του, από αυτά πρέπει να εξασφαλίσει και σημαντικά πλεονάσματα τα επόμενα χρόνια.

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία για το 2015, το 88% αυτών των εσόδων του κεντρικού κράτους (δεν περιλαμβάνουν τις ασφαλιστικές εισφορές που εισπράττουν τα ταμεία) προέρχονται από τη φορολογία, και τα υπόλοιπα από άλλες πηγές, συμπεριλαμβανομένων των αποκρατικοποιήσεων. Από τα φορολογικά έσοδα, οι άμεσοι φόροι φέρνουν περίπου €20 δισ., ενώ οι έμμεσοι (ΦΠΑ, φόροι καυσίμων, καπνών κλπ) φέρνουν περίπου €24 δισ. Αυτό είναι ένα σημαντικό στοιχείο.

Είναι γνωστό ότι οι έμμεσοι φόροι πλήττουν το ίδιο πλούσιους και φτωχούς. Τα φορολογικά συστήματα των περισσότερων ανεπτυγμένων χωρών στηρίζονται περισσότερο σε άμεσους φόρους παρά σε έμμεσους. Στους έμμεσους φόρους στηρίζονται περισσότερο φορολογικά συστήματα αναπτυσσόμενων ή τριτοκοσμικών χωρών.

Σύμφωνα μάλιστα με μελέτη των Ματσαγγάνη και Φλεβοτόμου, (2010), η υψηλότερη φοροδιαφυγή απαντάται σε άτομα με κύρια πηγή εισοδήματος την

αυτοαπασχόληση, τα οποία κατά μέσο όρο δηλώνουν 33% μικρότερο εισόδημα από το πραγματικό και έχουν τη μεγαλύτερη ευελιξία στη δήλωση εισοδημάτων, καθώς μπορούν εύκολα να αλλάξουν το χρονοδιάγραμμα της εργασίας τους, να ρυθμίσουν τις απολαβές τους ή να στραφούν στην παραοικονομία¹⁷

Και αυτό παρά το γεγονός ότι, με εξαίρεση τη Σουηδία, όπου ο φόρος εισοδήματος ανέρχεται σε ποσοστό 56,5% του εισοδήματος των φορολογουμένων, οι φορολογικοί συντελεστές στην Ελλάδα είναι από τους υψηλότερους στην Ευρώπη.

Φθάνουμε τώρα στα τωρινά στατιστικά αφού έπειτα από πρόσφατη δημοσιοποίηση του ΟΟΣΑ, η Ελλάδα κινείται υψηλά στην κατάταξη των χωρών μελών του ΟΟΣΑ με τις μεγαλύτερες φορολογικές επιβαρύνσεις, δίνοντας έτσι απάντηση στο ερώτημά μας **«Γιατί η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα δεν περιορίζεται και συνεχώς αυξάνεται;»**

Συγκεκριμένα, πέρυσι το ποσοστό των φορολογικών επιβαρύνσεων της Ελλάδας έφτασε στο **40,8%** του κόστους εργασίας, όταν ο μέσος όρος των χωρών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης είναι στο **35,9%**.

¹⁶Πηγή: www.minfin.gr

¹⁷Πηγή: Γεωργακόπουλος Θ., Πάσχος Π., (2003)

2.3. ΠΟΙΝΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Ποια η ποινή για κάποιον «φοροδιαφυγά»;;

Οι ποινές διαχωρίζονται σε κατηγορίες ανάλογα με το είδος φόρου:

1. Έγκλημα φοροδιαφυγής στο φόρο εισοδήματος, στον ενιαίο φόρο ιδιοκτησίας ακινήτων (ΕΝ.Φ.Ι.Α.) ή στον ειδικό φόρο ακινήτων (Ε.Φ.Α.), διαπράττει, όποιος με πρόθεση, προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή των παραπάνω φόρων, αποκρύπτει από τα όργανα της Φορολογικής Διοίκησης, φορολογητέα εισοδήματα από οποιαδήποτε πηγή ή περιουσιακά στοιχεία, παραλείποντας να υποβάλει δήλωση ή υποβάλλοντας ανακριβή δήλωση ή καταχωρώντας στα λογιστικά αρχεία εικονικές δαπάνες. Αυτά τα εγκλήματα φοροδιαφυγής τιμωρούνται, ανά είδος φόρου, ως εξής¹⁸:
 - Με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο (2) ετών, εφόσον ο φόρος που αναλογεί στα φορολογητέα εισοδήματα ή στα περιουσιακά στοιχεία που αποκρύβει, υπερβαίνει, ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος, τις 100.000 ευρώ
 - Με ποινή κάθειρξης, εφόσον, κατά τα ως άνω, το ποσό του φόρου υπερβαίνει, τις 150.000 ευρώ.
2. Έγκλημα φοροδιαφυγής στο φόρο προστιθέμενης αξίας, στο φόρο κύκλου εργασιών, στο φόρο ασφαλιστρών και στους παρακρατούμενους και φόρους, τέλη ή εισφορές διαπράττει, όποιος με πρόθεση, προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή αυτών, δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμψηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς τους παραπάνω φόρους, τέλη ή εισφορές, καθώς και, όποιος παραπλανά τη Φορολογική Διοίκηση με την παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών ή με την αθέμιτη παρασιώπηση ή απόκρυψη αληθινών γεγονότων και δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμψηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς αυτούς ή λαμβάνει επιστροφή. Το έγκλημα φοροδιαφυγής στο Φ.Π.Α. τιμωρείται με:
 - Με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο (2) ετών, αν το προς απόδοση ποσό του κύριου φόρου που δεν αποδόθηκε ή αποδόθηκε ανακριβώς ή επεστράφη ή συμψηφίστηκε ή εξέπεσε ή διακρατείται, υπερβαίνει ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος τις 50.000 ευρώ

- Με ποινή κάθειρξης, εφόσον κατά τις ως άνω ίδιες προϋποθέσεις, το ποσό του φόρου υπερβαίνει τις 100.000 ευρώ.
3. Έγκλημα φοροδιαφυγής στο φόρο πλοίων, διαπράττει, όποιος με πρόθεση, προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή φόρου πλοίων, δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς στο Δημόσιο φόρο πλοίων και τιμωρείται:
- Με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο (2) ετών, εφόσον, κατά τις ως άνω προϋποθέσεις, το εν λόγω ποσό φόρου υπερβαίνει, ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος, τις 100.000 ευρώ
 - Με ποινή κάθειρξης, εφόσον, κατά τις ίδιες ως άνω προϋποθέσεις, το εν λόγω ποσό φόρου υπερβαίνει, ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος, τις 150.000 ευρώ.
4. Εγκλήματα φοροδιαφυγής για περιπτώσεις έκδοσης, αποδοχής, φορολογικών στοιχείων και για τη νόθευση φορολογικών στοιχείων, διαπράττει, όποιος εκδίδει πλαστά ή εικονικά φορολογικά στοιχεία και, όποιος αποδέχεται εικονικά φορολογικά στοιχεία ή νοθεύει τέτοια στοιχεία, ανεξάρτητα από το εάν διαφεύγει ή μη την πληρωμή φόρου. Τα παραπάνω εγκλήματα τιμωρούνται:
- Με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) μηνών, (ανεξαρτήτως της αναγραφόμενης αξίας συναλλαγής).
 - Με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός (1) έτους, εφόσον η συνολική αξία των εικονικών φορολογικών στοιχείων υπερβαίνει το ποσό των 75.000 ευρώ
 - Με ποινή κάθειρξης έως δέκα (10) έτη, εφόσον το ποσό υπερβαίνει τις 200.000 ευρώ.

¹⁸Πηγή:<http://www.enikonomia.gr/my-money/163567,poia-adikimata-forodifugis-mas-stelnoun-sti-fylaki.html>

2.4. Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Πολλές φορές τα κράτη υπερβάλλουν με τους φόρους, τους οποίους επιβάλλουν στους πολίτες, μεταξύ άλλων για να εξισορροπήσουν τις απώλειες εσόδων από τις πολυεθνικές, καθώς επίσης για να συντηρήσουν «κυβερνητικούς μηχανισμούς» που γίνονται συνεχώς ακριβότεροι.

Ειδικά στην Ευρώπη όπου, εκτός από τις εθνικές κυβερνήσεις, έχει δημιουργηθεί μία ακόμη: η ΕΕ, η οποία αμείβει πλουσιοπάροχα τα στελέχη και το υπόλοιπο προσωπικό της, με μία γραφειοκρατία που συνεχώς διογκώνεται.

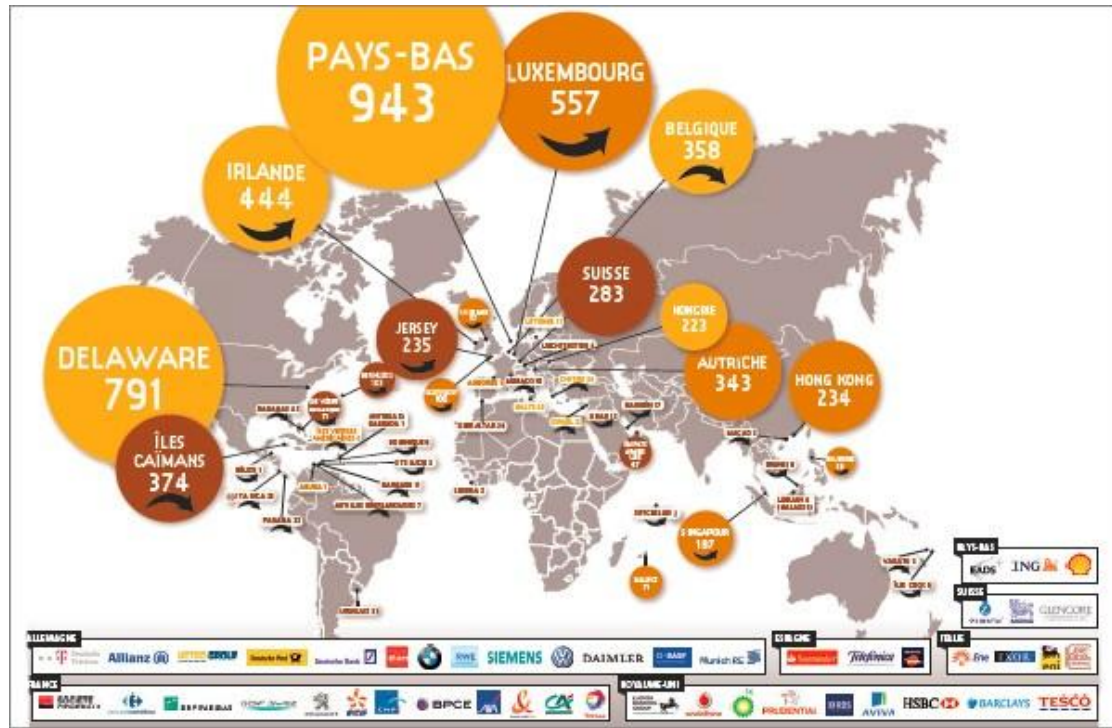
Χώρες δε όπως η Ελλάδα, η οποία υποφέρει τα πάνδεινα από τους δανειστές της, υποχρεώνονται να αυξάνουν συνεχώς τους φορολογικούς συντελεστές τους – όταν τόσο τα γειτονικά της κράτη, όσο και πολλοί εκ των εταίρων της μειώνουν τους φόρους, ασκώντας παράλληλα μία πολιτική που επιτρέπει τη νόμιμη φοροδιαφυγή στα πολυεθνικά μεγαθήρια.

Ο μεγαλύτερος διαδικτυακός όμιλος του πλανήτη μεταφέρει τα κέρδη του στην επίσημη έδρα του, στο Λουξεμβούργο – εκμεταλλευόμενος τις δυνατότητες που του παρέχει το μικρό δουκάτο, όσον αφορά την αποφυγή των φόρων, παρά το ότι η Μ. Βρετανία μείωσε το συντελεστή στο 22%, από 26% προηγουμένως. Το Λουξεμβούργο ευρίσκεται στην τρίτη θέση, μεταξύ των φορολογικών παραδείσων, σύμφωνα με τη μη κυβερνητική οργάνωση «Tax Justice Network» – η οποία υπολογίζει πως αποθηκεύεται εκεί το 13% των χρημάτων, τα οποία αφορούν την παγκόσμια νόμιμη φοροδιαφυγή.

Στην πρώτη θέση ευρίσκονται τα νησιά Cayman, τα οποία είναι βρετανικό υπερπόντιο έδαφος, στην Καραϊβική. Σοβαροί φορολογικοί ανταγωνιστές των παραπάνω χωρών είναι επίσης η Μάλτα, η Ανδόρα και το Μονακό – ενώ δεν πρέπει να ξεχνάει κανείς την Ιρλανδία, στην οποία έχει επιτραπεί η διατήρηση του συντελεστή στο 12,5% παρά το ότι είναι το περισσότερο υπερχρεωμένο κράτος του πλανήτη.

Η Ολλανδία είναι ενδιαφέρουσα κυρίως για τις δυνατότητες που προσφέρει σε εταιρείες διαχείρισης (Holding) – ενώ το Βέλγιο, η πρωτεύουσα της ΕΕ, για την επιβάρυνση των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων με ένα θεωρητικό επιτόκιο, το οποίο μειώνει ανάλογα τις φορολογικές επιβαρύνσεις.

Στο γράφημα που ακολουθεί φαίνεται η περίοπτη πρώτη θέση της Ολλανδίας (PaysBas), όσον αφορά την έδρα των 50 μεγαλύτερων ευρωπαϊκών ομίλων (στο κάτω μέρος του γραφήματος), σε φορολογικούς παραδείσους – ενώ ακολουθείται στη δεύτερη θέση από το αμερικανικό Delaware, με επόμενες χώρες το Λουξεμβούργο, τα νησιά Cayman, την Ιρλανδία, το Βέλγιο και την Αυστρία¹⁹.

¹⁹ Πηγή: <http://www.analyst.gr/>

Σύμφωνα τώρα με τον φορολογικό επίτροπο της Κομισιόν, οι απώλειες φόρων στα 27 κράτη της ΕΕ υπολογίζονται συνολικά στο 1 τρις € ετησίως.

2.4.1. Τα φορολογικά τεχνάσματα των κρατών της Ε.Ε

Υπάρχουν αρκετές χώρες εντός της Ευρώπης που προσφέρουν εντελώς διαφορετικές δυνατότητες νόμιμης φοροδιαφυγής στις πολυεθνικές. Φυσικά το νόμιμο δεν έχει εν προκειμένω καμία σχέση ούτε με την ηθική, ούτε με τη δικαιοσύνη, ούτε με την κοινή λογική – όπως δυστυχώς πιστεύουν οι φορολογούμενοι πολίτες.

Ειδικότερα τα εξής:

- a.** Η Μάλτα: Η μικρή αυτή χώρα της Μεσογείου έχει επίσημο φορολογικό συντελεστή 35% – γεγονός που με την πρώτη ματιά δεν την χαρακτηρίζει συμφέρουσα, όσον αφορά την εγκατάσταση των επιχειρήσεων. Μέσω της επιστροφής φόρων όμως στους μετόχους, η πραγματική επιβάρυνση μειώνεται δραστικά στο 5% – με αποτέλεσμα μεγάλες εταιρείες, όπως οι γερμανικές BASF, Puma και Deutsche Bank, να διατηρούν εκεί υποκαταστήματα, χωρίς φυσικά να τα αναφέρουν δημόσια.
- b.** Η Ιρλανδία: Λόγω του χαμηλού φορολογικού συντελεστή (12,5%) έχουν εγκατασταθεί στο νησί χιλιάδες όμιλοι – γερμανικές χημικές επιχειρήσεις με 50 εργοστάσια παραγωγής και έρευνας, καθώς επίσης μεγάλες αμερικανικές εταιρείες, όπως η Apple, η Google, η Oracle και η Microsoft, οι οποίες διαχειρίζονται από εκεί τα πνευματικά τους δικαιώματα (άδειες χρήσης). Ουσιαστικά χρεώνουν με υπέρογκα ποσά τις θυγατρικές τους, μειώνοντας ανάλογα τους φόρους στις χώρες που δραστηριοποιούνται, ενώ φορολογούν τα έσοδα αυτά στην Ιρλανδία, πληρώνοντας ελάχιστα χρήματα. Εκμεταλλεύονται ουσιαστικά τις συμφωνίες προς αποφυγή της διπλής φορολόγησης, οι οποίες ισχύουν για όλα τα μέλη της ΕΕ, ενώ πετυχαίνουν τη μειωμένη φορολόγηση τους, χωρίς να χρειάζεται να εγκατασταθούν σε απομακρυσμένα, ανασφαλή μέρη, όπως στα βρετανικά VirginIslands ή στη Σιγκαπούρη (στην οποία εισρέουν εύκολα κεφάλαια, αλλά εκρέουν πολύ δύσκολα).
- c.** Το Λουξεμβούργο: Ένα από τα βασικά πλεονεκτήματα του δουκάτου είναι η φορολογία των θεσμικών επενδυτικών κεφαλαίων, μόλις με 0,01% επί των κερδών τους.

Επίσης η χαλαρή τραπεζική εποπτεία, μέσω της οποίας έχει αναρριχηθεί στην κορυφή του τραπεζικού συστήματος– με αποτέλεσμα οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες να αποτελούν το 40% του ΑΕΠ του. Αυτή είναι η βασική αιτία του μεγάλου κατά κεφαλήν εισοδήματος των Πολιτών του, το οποίο είναι υπερδιπλάσιο (68.400 €), σε σχέση με αυτό της Γερμανίας (30.300 €).

Το σύνολο του ενεργητικού των τραπεζών του Λουξεμβούργου δε ως προς το ΑΕΠ, το οποίο συνήθως συμβαδίζει με τις φορολογικές διευκολύνσεις που παρέχουν οι χώρες, είναι το υψηλότερο στην Ευρώπη – όπως φαίνεται από τον πίνακα που ακολουθεί²⁰.

A/A	Χώρα	Σύνολο Ενεργητικού Τραπεζών / ΑΕΠ
1	Λουξεμβούργο	2.358%
2	Μάλτα	832%
3	Ιρλανδία	770%
4	Κύπρος	747%
5	Γαλλία (Μονακό)	428%
6	Ολλανδία	417%
7	Αυστρία	331%
8	Γερμανία	330%
9	Ελβετία	283%

Όπως διαπιστώνεται από τον πίνακα, η Γερμανία κατέχει την 8η θέση, όσον αφορά το συνολικό ενεργητικό των τραπεζών της το οποίο, με 330%, είναι αρκετά υψηλό (στην Ελλάδα ξεπερνάει ελάχιστα το 100%). Επομένως, δεν μπορεί παρά να οφείλεται στις φορολογικές και χρηματοπιστωτικές ελαφρύνσεις που παρέχει, όπως συμβαίνει με όλες τις άλλες χώρες του πίνακα.

- d.** Το Μονακό: Το μικρό «πριγκιπάτο» στις ακτές της Γαλλίας, κοντά στα σύνορα της με την Ιταλία, έχει μηδενικό φορολογικό συντελεστή εισοδημάτων – οπότε δεν υπάρχει κανένας απολύτως λόγος ελέγχου των εγκατεστημένων εκεί ιδιωτών ή επιχειρήσεων.

Εξυπηρετεί δε απόλυτα τη Γαλλία, η οποία δεν επιθυμεί προφανώς να «εξάγει» τη νόμιμη φοροδιαφυγή σε άλλες χώρες. Βέβαια, λόγω της μικρής έκτασης του, τόσο τα ενοίκια, όσο και το κόστος των διαμερισμάτων είναι τεράστιο – αφού η μέση τιμή αγοράς ανά τετραγωνικό φτάνει στα 40.000€.

Επομένως είναι κατάλληλο μόνο σαν φορολογική έδρα πολύ πλούσιων ιδιωτών και όχι επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν τζίρο πάνω από 25% εκτός του κρατιδίου. Άδεια παραμονής δε μπορεί να πάρει ο καθένας, αρκεί να έχει λευκό ποινικό μητρώο, συμβόλαιο εργασίας ή εάν αποκτήσει άδεια ίδρυσης εταιρείας, καταθέτοντας ως εγγύηση 400.000€.

²⁰Πηγή: <http://www.analyst.gr/>

- e. Η Γερμανία: Η χώρα κατατάσσεται στο παγκόσμιο «Top 10» των φορολογικών παραδείσων, αποτελώντας έναν βασικό παίκτη στο διεθνές δίκτυο του «ξέπλυματος» χρημάτων, καθώς επίσης της φοροδιαφυγής, όπως ακριβώς και το Λουξεμβούργο.

Στη σύγκριση που αφορούσε τις 73 σημαντικότερες χώρες, όσον αφορά το τραπεζικό απόρρητο, τη χαλαρή εποπτεία των τραπεζών, καθώς επίσης τα κίνητρα που διευκολύνουν τη φοροδιαφυγή σε διεθνές επίπεδο, η Γερμανία κατατάχθηκε από τον ΟΟΣΑ στην 8η θέση – όταν γνωστές χώρες, όπως το Λιχτενστάιν (34η θέση), τα νησιά των Βερμούδων (12η θέση) και οι Σεϋχέλλες (55η θέση), κατέλαβαν χαμηλότερες θέσεις.

Περαιτέρω, υπολογίσθηκε πως έχουν τοποθετηθεί στη Γερμανία 1,3 τρις € από ξένους, λόγω της τραπεζικής και φορολογικής δομής της, ενώ είναι γνωστό πως παράνομα ή μαύρα χρήματα, ύψους περί τα 1,6 τρις \$ ετησίως, εισρέουν σε χώρες της Ευρώπης ή των Η.Π.Α., προερχόμενα κατά το ήμισυ από τις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες (στις οποίες η ετήσια φοροδιαφυγή μόνο, υπολογίζεται στα 250 δις \$²¹).

Σύμφωνα με γερμανούς οικονομολόγους, τα χρήματα που εισρέουν στη Γερμανία από χώρες εκτός της ΕΕ, δεν είναι υποχρεωτικό να δηλωθούν ή να φορολογηθούν, ενώ η εφορία της Γερμανίας δεν παρέχει πληροφορίες σε άλλα κράτη, όσον αφορά τους τόκους των καταθέσεων των ξένων υπηκόων.

Το γεγονός αυτό σημαίνει ουσιαστικά πως προσκαλεί επίσημα το διεθνές ξέπλυμα χρημάτων και τη φοροδιαφυγή, να χρησιμοποιήσει τις δικές της τράπεζες. Εκτός αυτού, οι πραγματικοί ιδιοκτήτες των ιδιωτικών εταιρειών δεν φαίνονται στη χώρα – ενώ μπορεί κανείς πολύ εύκολα να δώσει σε έναν διαχειριστή την εντολή αγοράς ακινήτων, χωρίς να αποκαλύπτεται η ταυτότητα του.

²¹Πηγή: <http://www.analyst.gr/>

Στη Γερμανία δεν υπάρχει άλλωστε υποχρέωση δήλωσης της ακίνητης περιουσίας ενώ, με τη βοήθεια των ιδρυμάτων, μπορεί κανείς να αποκρύψει οτιδήποτε θελήσει. Από την Ελλάδα βέβαια απαιτεί διαφορετικά πράγματα παριστάνοντας παράλληλα τον «ηθικό τιμωρό», στην υπηρεσία των αδυνάτων.

Σε κάθε περίπτωση, οι πολίτες άλλων κρατών διευκολύνονται να αποκρύψουν τα χρήματα τους στη Γερμανία με αποτέλεσμα να δημιουργούνται ακόμη περισσότερα προβλήματα στις χώρες του Νότου, από τις οποίες εκρέουν μεγάλα ποσά με προορισμό τη Γερμανία, η οποία ουσιαστικά παρέχει «φορολογική ασυλία» στους πάντες.

Ολοκληρώνοντας, στο «Top 20» των φορολογικών παραδείσων παγκοσμίως, ευρίσκονται δέκα ευρωπαϊκές χώρες κάτι που προφανώς σημαίνει πως η ΕΕ κατέχει την πρώτη θέση διεθνώς, με απόσταση από όλες τις άλλες ηπείρους²².

2.4.2. Φορολογικοί παράδεισοι

Δημοσιεύτηκε η λίστα από το Υπουργείο Οικονομικών που περιλαμβάνει τους φορολογικούς «παραδείσους», κράτη δηλαδή που δεν έχουν συνάψει σύμβαση διοικητικής συνδρομής στο φορολογικό τομέα με την Ελλάδα.

Ειδικότερα, με απόφαση του αντιπροέδρου της κυβέρνησης και υπουργού Οικονομικών κ. Ευάγγελου Βενιζέλου καθορίστηκαν τα μη συνεργάσιμα κράτη για το έτος 2012.

Ως μη συνεργάσιμα κράτη θεωρούνται εκείνα που δεν είναι κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η κατάστασή τους σχετικά με τη διαφάνεια και την ανταλλαγή των πληροφοριών σε φορολογικά θέματα έχει εξεταστεί από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) και τα οποία δεν έχουν συνάψει με την Ελλάδα σύμβαση διοικητικής συνδρομής στον φορολογικό τομέα ούτε έχουν υπογράψει τέτοια σύμβαση διοικητικής συνδρομής με τουλάχιστον δώδεκα άλλα κράτη²³

²²Πηγή: <http://www.analyst.gr/>

²³Πηγή: <http://www.dealnews.gr/>

Στη σχετική λίστα περιλαμβάνονται οι εξής χώρες:

1. Ανδόρα
2. Ανγκουίλα
3. Αντίγκουα και Μπαρμπούντα
4. Αρούμπα
5. Μπαχάμες
6. Μπαχρέιν
7. Μπαρμπάντος
8. Βερμούδες
9. Μπελίζ
10. Βρετανικές Παρθένοι Νήσοι
11. Μπρουνέι
12. Νήσοι Κέιμαν
13. Νήσοι Κουκ
14. Κόστα Ρίκα
15. Χιλή
16. Ντομίνικα
17. Γιβραλτάρ
18. Γρενάδα
19. Γουατεμάλα
20. Γκέρνσεϋ
21. Νήσος Μαν
22. Τζέρσεϋ
23. Λίβανος
24. Λιβερία
25. Λιχτενστάιν
26. Μαλαισία
27. Νήσοι Μάρσαλ
28. Μοντσεράτ
29. Μαυρίκιος
30. Μονακό
31. Ναούρου
32. Ολλανδικές Αντίλλες

33. ΠΓΔΜ (FYROM)
34. Νιούε
35. Παναμάς
36. Φιλιππίνες
37. Αγία Λουκία
38. Άγιος Χριστόφορος και Νέβις
39. Άγιος Βικέντιος και Γρεναδίνες
40. Σαμόα
41. Σεϋχέλλες
42. Σιγκαπούρη
43. Νήσοι Τέρκς και Κάικος
44. Παρθένοι νήσοι των ΗΠΑ
45. Βανουάτου
46. Ουρουγουάη
47. Χονγκ-Κονγκ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:

ΦΟΡΟΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ

(Φ.Π.Α.)

3.1. ΦΟΡΟΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ (Φ.Π.Α.)

Ο φόρος προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) είναι ο φόρος που επιβάλλεται στην προστιθέμενη αξία των αγαθών και των υπηρεσιών. Πρόκειται για φόρο που επιρρίπτεται εις βάρος των επιχειρήσεων και καταβάλλεται τμηματικά σε κάθε στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας και της εμπορίας των αγαθών.

Ο Φ.Π.Α. ισχύει από 01/01/1987 με το Ν. 1642/86 και αποτέλεσε την βασική φορολογικά μεταβολή έπειτα από την εισαγωγή της χώρας μας προς την Ε.Ο.Κ. Κατά την εισαγωγή του Φ.Π.Α. καταργήθηκαν έμμεσοι φόροι, χαρτόσημο, φόρος κύκλου εργασιών που επιβάλλονταν μέχρι τότε.

Με βάση το άρθρο 1 της παραγράφου 1 του νόμου, ο Φ.Π.Α. επιρρίπτεται σε βάρος του φυσικού ή νομικού αντισυμβαλλόμενου προσώπου, το οποίο επιβαρύνεται με το ποσό του Φ.Π.Α. όπως και ο τελευταίος καταναλωτής, έστω και αν απαλλάσσεται αυτό από τις δραστηριότητες που αναπτύσσει.

Η επιχείρηση έχει την νομική υποχρέωση να καταβάλλει το φόρο στο Δημόσιο έστω και αν δεν τον εισέπραξε από τον αντισυμβαλλόμενο. Πρόκειται για την παρέμβαση του κράτους στην τιμή πώλησης των αγαθών της εκάστοτε επιχείρησης με την προσθήκη με συντελεστή «επί τις εκατό (%)» μια δεύτερη επιπλέον αξία που τον χαρακτηρίζει ως έμμεσος φόρος.

Ουσιαστικά, ο Φ.Π.Α. αποτελεί ένα ποσό το οποίο εισπράττεται από την επιχείρηση με σκοπό να αποδοθεί αργότερα στο Δημόσιο. Ο Φ.Π.Α. αποδίδεται στην αρμόδια εφορία της έδρας, που βρίσκεται η επιχείρηση κάθε μήνα (για μεγάλες επιχειρήσεις) ή κάθε τρίμηνο (για μικρές επιχειρήσεις).

3.2. ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ Φ.Π.Α.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν. 1642/86 ο Φ.Π.Α. επιβάλλεται²⁴:

- a. σε κάθε πράξη που αφορά παράδοση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών που πραγματοποιείται με αντάλλαγμα στο εσωτερικό της χώρας, από πρόσωπο που υπόκειται στο φόρο και ενεργεί με αυτή του την ιδιότητα,
- b. σε κάθε εισαγωγή αγαθών από το εξωτερικό (εκτός βέβαια από κάποιες περιπτώσεις όπου απαλλάσσονται). Να διευκρινιστεί ότι φορολογητέες πράξεις θεωρούνται οι συναλλαγές που γίνονται από πρόσωπο υποκείμενο στο φόρο εντός των πλαισίων της επαγγελματικής δραστηριότητας.

3.3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ Φ.Π.Α.

- Είναι φόρος καταναλώσεως, έμμεσος φόρος, επιβαρύνει την εγχώρια κατανάλωση και επιβάλλεται σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας έως κατανάλωση των αγαθών.
- Είναι αναλογικός, γιατί το ποσοστό του φόρου είναι σταθερό όσο κι αν αυξάνει η φορολογητέα αξία.
- Είναι φόρος γενικός – καθολικός. Επιβάλλεται σε όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες εκτός από εκείνα που απαλλάσσονται του φόρου με ρητή διάταξη του νόμου.
- Είναι ουδέτερος γιατί εξασφαλίζει την ισορροπία μεταξύ των όρων επιβαρύνσεως για τα ίδια προϊόντα και τηρεί τους όρους ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων.
- Είναι πραγματικός γιατί επιβάλλεται αντικειμενικά στις συναλλαγές χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η οικονομική ή προσωπική κατάσταση του φορολογούμενου²⁵.

²⁴Πηγή: <http://www.et.gr/index.php/2013-01-28-14-06-23/search-laws>

²⁵Πηγή: Σγουρινάκης, Ν., Μιχελινάκης, Β., (2011), *Φόρος Προστιθέμενης Αξίας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

- Δε βαρύνει το κόστος ούτε αυξάνει τα έσοδα
- Δεν είναι παρακρατούμενος φόρος
- Παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην αποφυγή φοροδιαφυγής, γιατί λειτουργεί στα αντίθετα συμφέροντα των συναλλασσομένων.
- Επιβάλλει ίση φορολογική μεταχείριση στα εισαγόμενα και εγχώρια προϊόντα.
- Εισπράττεται για λογαριασμό του Δημοσίου
- Επιρρίπτεται σε βάρος του συμβαλλόμενου
- Είναι ουδέτερος γιατί τα αγαθά και οι υπηρεσίες επιβαρύνονται με τον ίδιο συντελεστή ανεξάρτητα από την προέλευση τους και τα στάδια παραγωγικής διαδικασίας
- Δεν βαρύνει τις εξαγωγές και τις επενδύσεις. Η απαλλαγή παρέχεται με την μέθοδο της έκπτωσης ή της επιστροφής του φόρου.

3.4. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΦΟΡΟ

Υποκείμενοι στον Φ.Π.Α. είναι όλοι όσοι ασκούν οικονομική δραστηριότητα κατά ανεξάρτητο τρόπο. Οικονομική δραστηριότητα κατά ανεξάρτητο τρόπο εφαρμόζουν όλοι όσοι παρέχουν υπηρεσίες ή πωλούν προϊόντα . Χαρακτηριστικά παραδείγματα υποκείμενα στο φόρο είναι ο εισαγωγέας, ο χονδρέμπορος, ο αγρότης, ο λιανοπωλητής, οι επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες, η βιομηχανία, η βιοτεχνία, ο ελεύθερος επαγγελματίας κ.λπ.

Υποκείμενοι στο φόρο θεωρούνται ακόμα και το Δημόσιο, οι Δήμοι, και τα άλλα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:

ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Η φοροδιαφυγή βρίσκεται στο επίκεντρο της κυβέρνησης με μοναδικό ερώτημα:

Γιατί η φοροδιαφυγή δεν περιορίζεται και συνεχώς αυξάνεται;

Όλες οι κυβερνήσεις των τελευταίων χρόνων, προσπάθησαν με τα συνήθη μέτρα που εφαρμόζονται για την μείωση της φοροδιαφυγής να την αντιμετωπίσουν με διατάξεις και εγκυκλίους και με εντατικοποίηση των φορολογικών ελέγχων, χωρίς να δώσουν έμφαση στις αδυναμίες του πολιτικού και οικονομικού ελληνικού συστήματος.

Αρκετοί οικονομολόγοι και άλλοι οργανισμοί έχοντας ως βάση τη διεθνή εμπειρία και γνωρίζοντας την ελληνική πραγματικότητα έχουν θέσει μερικά βασικά θέματα τα οποία θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για μια πιο αποτελεσματική πολιτική κατά της φοροδιαφυγής. Παρακάτω αναλύονται τα εξής:

1. Μια νέα πολιτική πρέπει να έχει ως προτεραιότητά της, την αναδιοργάνωση των φορολογικών υπηρεσιών, με σύγχρονες μεθόδους και την αξιοποίηση του προσωπικού τους όχι με βάση τα κομματικά κριτήρια, αλλά τα αξιολογικά. Η ανάθεση της λειτουργίας των υπηρεσιών σε μόνιμο υφυπουργό ή γραμματέα, όπου η θητεία του οποίου θα είναι τουλάχιστον 5ετής και θα έχει την αποκλειστική ευθύνη για τη λειτουργία της, θα μπορούσε να βοηθήσει στον περιορισμό του κομματισμού.
2. Απλοποίηση και κωδικοποίηση της νομοθεσίας²⁶. Το φορολογικό σύστημα πρέπει να είναι απλοϊκό και κατανοητό στους πολίτες διότι η νομοθεσία είναι αρκετά περίπλοκη και πολλές παράλογες ρυθμίσεις και η εφαρμογή της δυσκολεύει το έργο των υπηρεσιών και δημιουργεί αναταραχή και σύγχυση στον φορολογούμενο. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από την δημιουργία υπηρεσιών που θα παρέχουν στους φορολογούμενους, συνεχείς φορολογικές ενημερώσεις.

²⁶Πηγή: Κορομηλάς, Γ.,(2009),

3. Θα μπορούσε να τροποποιηθεί η πολιτική των ελέγχων όλων των φορολογικών δηλώσεων. Οι υποθέσεις που θα ελέγχονται να επιλέγονται με βάση τις σύγχρονες μεθόδους ανάλυσης κινδύνων για τις επιχειρήσεις και τα άτομα που τείνουν να έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες για φοροδιαφυγή. Οι έλεγχοι θα πρέπει να πραγματοποιούνται με εντατικότερους τακτικούς και έκτακτους ελέγχους από τις αρμόδιες υπηρεσίες και η επιλογή των υποθέσεων που θα ελέγχονται θα πρέπει να γίνεται γνωστό αποκλειστικά και μόνο στην κεντρική διεύθυνση ανάλυσης κινδύνων φοροδιαφυγής.
4. Η ύπαρξη διαρκούς και ουσιαστικής πολιτικής βούλησης σε καθημερινή πράξη και προσπάθεια για περιστολή της φοροδιαφυγής με προτεραιότητες και στόχους τις μεγάλες εισαγωγικές και εξαγωγικές, όπου στις δραστηριότητες τους υπάρχουν μεγάλες εστίες για την ανάπτυξη μεγάλης σε έκτασης φοροδιαφυγής.
5. Μια αμφιλεγόμενη πρόταση θα μπορούσε να είναι η συνεργασία με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, δηλαδή τα έσοδα από την είσπραξη των φόρων να αθετηθούν σε αυτές, κατόπιν καταμερισμού, οι οποίες στις συνέχειες θα τα αποδίδουν στο Δημόσιο. Με αυτόν τον τρόπο θα αντιμετωπιστούν όλα τα προβλήματα διαφθοράς, αποτελεσματικότητας, έλλειψης κινήτρων που παρουσιάζει ο δημόσιος τομέας²⁷.
6. Θα πρέπει να δημιουργηθεί ένας μηχανισμός επίλυσης των φορολογικών διαφορών και η προσφυγή στα δικαστήρια να είναι το έσχατο μέσο. Η δημιουργία ειδικών φορολογικών δικαστηρίων ώστε να μην παραπέμπονται στα τακτικά δικαστήρια πολύπλοκες φορολογικές υποθέσεις σε δικαστές που δεν έχουν καμιά σχέση του αντικειμένου θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα μέτρο αντιμετώπισης.
7. Η βελτίωση των υποδομών πληροφορικής και η αναβάθμιση τους θα βοηθούσε ώστε να επεξεργάζεται και να διασταυρώνεται το πλήθος των πληροφοριών που υποβάλλονται στις φορολογικές υπηρεσίες.
8. Η Διεθνής Συνεργασία είναι επίσης απαραίτητο εργαλείο για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής. Πιο συγκεκριμένα θα μπορούσε να εξεταστεί η συνεργασία με τις φορολογικές αρχές άλλων χωρών για την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών σε θέματα φορολογικής νομοθεσίας, πρακτικών και νέων μεθόδων αντιμετώπισης των νέων μορφών φοροδιαφυγής που ανακύπτουν σε μια παγκοσμιοποιημένη αγορά.

9. Καταλήγουμε στο κυριότερο, την βελτίωση των σχέσεων εμπιστοσύνης κράτους-πολίτη. Ο πολίτης πρέπει να αισθάνεται ότι μετέχει στις αποφάσεις και ότι το κράτος δεν είναι κάτι εχθρικό. Το κράτος θα πρέπει να παρέχει καλύτερες υπηρεσίες προς τον πολίτη οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν αφού ο φορολογούμενος μπορεί να αποκομίσει χρησιμότητα αποπληρώνοντας τους φόρους, όταν το κράτος επιστρέφει τα χρήματα αυτά στον φορολογούμενο με την μορφή υπηρεσιών και κοινωνικών παροχών.
10. Ακόμη, η Οικονομική Ανάλυση του Δικαίου με τον τρόπο σκέψης και την μεθοδολογία της μπορεί να βοηθήσει στην κατανόηση της ανατομίας της φοροδιαφυγής, η οποία αποτελεί ίσως ένα από τα λίγα νομικά θέματα που είναι τόσο κοντά στην Οικονομική επιστήμη και έτσι η συνεργασία των δύο επιστημών, μέσω της Οικονομικής Ανάλυσης του Δικαίου, μπορεί να βρει ιδεώδες πεδίο δράσης.
11. Εφαρμογή των αρχών του Ο.Ο.Σ.Α. καθώς και από την χώρα μας για τις πολυεθνικές, που αφορούν υπερτιμολογήσεις και υποτιμολογήσεις, αλλά και τη γενικότερη συμπεριφορά των πολυεθνικών²⁸.

²⁷Πηγή: Γκουμπανιτσάς, 2005, σελ 10

²⁸Πηγή: Ράπανος 2009, σελ 32

ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η φοροδιαφυγή αποτελεί σήμερα ένα πολύ σημαντικό πρόβλημα σε όλες τις χώρες του δημοσίου τομέα και όλες τους προσπαθούν να περιορίσουν το φαινόμενο αυτό έτσι ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τα ελλείμματα και τα χρέη του κάθε κράτους.

Το φαινόμενο αυτό είναι ιδιαίτερα έντονο λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών που επικρατούν στο φορολογικό σύστημα και στην νοοτροπία των φορολογούμενων γενικότερα. Τα τελευταία χρόνια το μέγεθος και η έκταση του φαινομένου αυτού έχει ξεπεράσει κατά πολύ το μέσο όρο την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Υπάρχουν μεγάλες προοπτικές για σημαντικό περιορισμό της φοροδιαφυγής αν η πολιτική βούληση και όλοι οι φορείς και οι πολίτες συνειδητοποιήσουν την σοβαρότητα της κατάστασης.

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα και η νομοθεσία είναι αρκετά πολύπλοκα γεγονός που οδηγεί στην ύπαρξη αυτού του φαινομένου. Κατά την εισαγωγή του Φ.Π.Α. περιορίστηκε σε κάποιο βαθμό η πολυπλοκότητα αυτή από την κατάργηση κάποιων έμμεσων φόρων. Δημιούργησε αντίθετα συμφέροντα πράγμα που θα έπρεπε να συντελέσει στην μείωση της φοροδιαφυγής. Παρόλα αυτά δεν είχε επιτυχία λόγω της αδυναμίας ελέγχου του λιανικού εμπορίου από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές.

Η φοροδιαφυγή προκαλεί σημαντικές ανισοροπίες στην οικονομία της χώρας.

Ο κυριότερος λόγος είναι η αδυναμία των φορολογικών αρχών στον εντοπισμό της φοροδιαφυγής η πιθανότητα ανίχνευσης των φοροφυγάδων που είναι τόσο μικρή, που το «όφελος» από την φοροδιαφυγή στην Ελλάδα υπερβαίνει το «κόστος». Δυστυχώς και οι ποινές δεν έχουν πάντοτε το προβλεπόμενο ύψος ενώ οι φορολογικοί συντελεστές είναι αρκετά υψηλοί. Η στάση του κοινωνικού φορέα απέναντι της φοροδιαφυγής είναι «ανεκτική» πράγμα το οποίο ενθαρρύνει τους φοροφυγάδες και αυξάνει τη φοροδιαφυγή. Τέλος, η διαχείριση του δημόσιου χρήματος είναι ένα από τα πιο αδύνατα σημεία αυτής της σχέσης με αποτέλεσμα η σχέση κράτους – πολίτη να είναι έντονη.

Είναι φανερό ότι δε θα πρέπει να αποτελεί έκπληξη η ύπαρξη της τόσο εκτεταμένης φοροδιαφυγής στη χώρα μας γιατί το πρόβλημα της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα είναι χρόνιο και εκτεταμένο και έχει επισημανθεί επανειλημμένως από εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς. Η φοροδιαφυγή δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί με ένα μόνο μέτρο. Ο επιτυχημένος περιορισμός της φοροδιαφυγής απαιτεί μακροχρόνια προσπάθεια, συνέπεια και συνέχεια, η αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτεί προσπάθεια και από τις δύο πλευρές, τη συμφιλίωση του κράτους – πολίτη καθώς και τη συνεργασία και την εύρυθμη λειτουργία του Υπουργείου Οικονομικών και ολόκληρης της Διοίκησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

1. Τάτσος Ν.,2001, Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
2. Ελευθερίου Ιωάννης, (2011) «Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα εν μέσω οικονομικής κρίσης» Θεσσαλονίκη, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών (e-book).
3. Σγουρινάκης, Ν., Μιχελινάκης, Β., (2011), Φόρος Προστιθέμενης Αξίας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
4. Γκουμπανιτσάς, 2005, σελ 10
5. Φλώρος Α. (2004), Φορολογική Λογιστική, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα
6. Σέλλας Στέφανος, 1989, σελ. 12-14, Το Ελληνικό φορολογικό σύστημα, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
7. Γρεβενιτη Π. και Σαπουνά Γ. (1988) , Η φορολογία στην Ελλάδα
8. Σαπουνα Ι. Τραχανά Κ και Χρηστιδη Γ. (1983), Παραοικονομία, Φοροδιαφυγή και Φοροαποφυγή στην Ελλάδα
9. Κορομηλάς, Γ.,(2009), “Φοροδιαφυγή: Αιτίες και αντιμετώπιση”
10. Μανεσιώτης, Β. (1994), “Η Φοροδιαφυγή Στην Ελλάδα”, Τα Δημόσια Οικονομικά Στην Ελλάδα, Ν. Τάτσος (επιμ.) Εκδόσεις Σμπίλια

11. Γεωργακόπουλος Θ., Πάσχος Π., (2003), «Εισαγωγή στη Φορολογία», Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα
12. Ματσαγγάνης Μάνος και Λεβέντη Χρύσα, (2012). Διανεμητικές επιδράσεις της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα.
13. Σταματάκης Εμμανουήλ, (2011), «Φοροδιαφυγή», πτυχιακή εργασία, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής
14. Ράπανος (2009), Δημόσια Οικονομική
15. Θεοχαρόπουλος, (1981). Φορολογικό Δίκαιο

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ:

- <https://www.e-forologia.gr/>
- <https://el.wikipedia.org/wiki/Φορολογία>
- <https://www.euretirio.com/foroapofygi/>
- <http://www.enikonomia.gr/my-money/163567,poia-adikimata-forodiafygis-mas-stelnoun-sti-fylaki.html>
- <https://www.pwc.com/gr/el/academy/forologika/kodikas-forologikis-diadikasias.html>
- <http://www.kathimerini.gr/847722/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/h-koyltoyra-ths-forodiafyghs-sthn-ellada>
- http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&cad=rja&uact=8&ved=0CDgQFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.indeepanalysis.gr%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Farthranepisthm%2Faggelaatakis_tasos.doc&ei=IIOwU7azJqis0QWu6ICICQ&usg=AFQjCNGQncBWQ511kRpGIjwLty
- <http://www.analyst.gr>
- <http://www.et.gr/index.php/2013-01-28-14-06-23/search-laws>
- www.minfin.gr
- www.dealnews.gr
- www.epixeirisi.gr